

UNIVERSUL LITERAR

AVIAȚIUNEA IN ARMATA ROMANA. — (Vezi explicația).

NOTELE SAPTAMANI

EDUCATIA MILITARA

Am dinainte o carte de mare pret aparuta acum cateva luni la noi. I-am citit de cateva ori pana acum suta de pagini si m'am incredintat tot mai mult ca randurile ei putine pot face mai mult bine de cat zeci de volume de stiinta si teorie. In cartea aceasta se face pedagogie militara. Un om inteligent, un ofiter patrunz de chemarea lui, a adunat in cadrul a patru nuvele un intreg proces pedagogico-psihologic al educatiei militare a ostasilor nostri, patru nuvele din citirea carora nu se poate sa nu ramani cu sufletul si cu mintea inaltate spre adevaratul temelii si rost al armatei.

Cartea e intitulata „Spovedanie” (1) si autorul ei e Gheorghe Suer (capitanul Gheorghe Stanculescu). Ea este una din cele mai frumoase poezii ale literaturii noastre militare si autorul ei face onoare corpului nostru ofiteresc.

Scrisa fara nici un fel de pretentie, in gratul limpede al poporului, scrisa mai cu seama in chip cinstit, prima nuvela, in deosebit, „Spovedania” atinge uneori maretea de convingere sufletesti din care cu atat mai clare es invatamintale.

Chestia educatiei militare e pusă la lumina intr-a doua nuvela.

„...mă săturasem de atâtea „observații”. Și m'am hotărât atunci să intru „in joc”. Și am început cu tot focul dragostei de meserie și de soldat: le vorbeam mult, cu inimă, pe înțelesul lor. Une ori parcă le licărea ceva în ochi, adeseori însă mintea le rămânea opacă de tot”.

„Și lipsa nu o găseam la soldați, dar o simțeam în mine. Înțeleg că ceva de sigur, aceeași lipsă și cămarazilor mei, ofițerilor mei vechi”.

Slava Domnului, cartea învățasem în școală, nu gluma. Și totuși cu cea ce învățasem și cu toată bunăvoința, nu puteam învăța pe soldați lucruri foarte simple și foarte mici pentru mine. La toată mașina învățării mele îi lipsea o rotiță, și pare că o rotiță principală, căci mașina din cauza ei nu mergea.

Și am înțeles pe dată, că nu învățasem, cum să învăț pe alții: pe soldați. Nu-mi vorbeai nimeni de lucrul acesta în școală, nici de sufletul soldatului, nici de cum să-l iau la început, cum să-l fac să mă priceapă, cum să mă înțeleasă. Nu mi se dăde nici o metodă, nici o normă, nimic în această privință.

Răul a fost și este lipsa unei predări în școlile militare de infanterie, cavalerie, artilerie, a unui curs de pedagogie militară.

Și cel mai mare neajuns este, că învățându-ne de la început de această lipsă, atribuim efectul nepriceperii soldaților altor cauze, de că lipsa noastră de preparație și de aci considerăm greșită a unora, că soldatul e limitat, tembela, etc., de aci lipsa noastră de încredere în el și lipsa lui de iubire pentru noi.

Atunci m'am gândit să-mi completez cultura în această direcție. În timpul rămas liber dela serviciu, am răsfoit toate cărțile, broșurile, revistele din bogata bibliotecă a corpului, căutând să citesc tot, ce ar fi putut să mă intereseze în această privință.

Și am găsit în deajuns. În majoritatea cărților, de autori și mai mari și mai mici, se spune mereu, cu repetiții poate repetiții, că afară de învățare trebuie să avem măr morală și sufletul soldatului, că trebuie să-i înțelegem dragostea de armată, trebuie, etc...

Bine, bine, „trebuie” dar cum? Am găsit manuale peste manuale de teorii, cu definiții peste definiții, unele bune altele mai așa; — dar în

1) Editura rev. „Democrația Română”.

unele n'am găsit nici o normă, nici o metodă, nici o legătură măcar în învățarea chestiunilor.

In orice caz, manualele erau pentru ofițeri și gradați, dar cum să facem pe soldat să priceapă definițiile?

Am găsit și cărți cu modele de „cuvântări pentru soldați”, și toate — unele care chiar când nu aveam a face — după desfășurată poliloghie se terminau: „Și acum să strigăm din tot sufletul: Trăiască M. S. Regele, Trăiască M. S. Regina, trăiască A. S. R. Principele Ferdinand cu toată familia, trăiască România”... etc.

Și am citit și am tot găsit mulți „trebuie” multe „definiții”, mulți „trăiască”, dar nu am găsit ce-mi trebuia, ce-mi lipsea mie: nu am găsit modul cum să-l înțeleg eu pe el cum să-l fac, să mă înțeleasă el pe mine, cum să simtă ce îi spun și ce spune.

Ar trebui să reproduc toată cartea, atâta sănătate de judecată respiră fiecare pagină. Nu pot de cât s'o recomand tuturor ofițerilor nostri tineri, cari au contactu zilnic și mai apropiat cu soldații. Sentimentul de fațăre sufletească va trebui să fie la ei nespus de puternic, dacă nouă, celor ce stăm mai departe de ostire, ne-a pus în față senin în cuget, ne-a dat atâta nădejde în viitorul ostirei românești care poate avea asemenea ofițeri.

A. T. H.

O ZI DE PRIMĂVARĂ

Boerul Năstase Vlașca ești în cerdac să-și soarbă cafeaua.

Se așază pe canapeaua roasă de plus, trase blana cenușă de urs pe picioare și îndesă căciula pe cap până deasupra frunții încrețită ca o smochină. Din buzunarul jilțului scoase țigara de chilimbar, cu inel de aur, și o apăsă pe marginea cerdacului, făcând țigara cât degetul cel mare, a pus-o în gura țigăreței galbene și o aprinsă. Fumul tăna subțire ca o sărmă, se incolțea uneori în rotocoale; uneori de privirea lui conu Năstase. Din ceașcă tot se mai ridică aburi ușori, cu miros de vanilie. Asta ești păcatul lui conu Năstase: cafea turcească, ceașcă mare, o rădăcină parfumată de vanilie și țigara. Soarba odată din ceașcă, o așază pe fărurișoară înapoi, scutură țigara de aur și trage un fum, două, mulțumit, cu ochii în rama limpede.

Ce zi frumoasă de primăvară! Gândi conu Năstase. Cerialăbăstru ca agata, întina, rezemându-se pe dealurile înverzite, pe creștăni codrilor împodobiți cu vegetație de frunze tinere, fragede, tremurătoare în alintarea sfidnică a vântului.

Spre apus numai, o dantelă de nori străvezii atârna în marginea bolii, aproape ca cingătoare. Soarele își imprăștia sârmele de aur. În zări tremură o pănză fină de beteală. Triunghiuri de pășiri, în linii drepte, vâslec din aripi, plutesc pe apă sără și liniștile cobor deasupra codrului de pe coastă. Și ca veselia e în curtea lui conu Năstase.

Pășirile forțotoc care încet. Cooșul pe streșina șurăi bala din aripi, întinde gâtul în sus, trâmbită un „cu-cu-ri-gu-u” lung și mândru și tremură creasta în vârful capului. Pământul, peșterile, unele potcodecesc, altele scormonesc pământul jilț, micșonțar și da găsesc vreo rădăcină, o prind în vârful ciocului și o iau la fugă.

Boerul Năstase Vlașca, cu țigara în gură, doborâse ușor și galbenea ca de mort, le urmărește cu privire. O găscă albă, cu boboci în jurul ei că niște bulgări de aur, stă lângă propteaua gardului. Un vânt ușor tremură purtând miros de verdeață, de pământ umed, răcolit de pluguri. În fața cerdacului grădinița prinde viața. Si tufele de iasomie, de

lilac, încununată cu frunze verzi ca broașteul printre cari făsnesc sublini ferbinți de soare, sămănând pe nisipul tleelor înguste băniți de aur. La rădăcina unui trandafir sălbatec un mănunchi de violele privesc, ca niște ochi unși de fată mare. Și niciodată nu i s'au părut mai frumoase și mai albastre ca astăzi. „Curat ochi de fată m'era... de 16 ani”. Ar vrea parcă să se ducă și să le sărute pe rând, pe fiecare, să le mângâie și să le vorbească... Cobălțea ceașca și mai soarba odată. Iși plimbă privirea prin cerdac. E bătrână odăita aceasta fără perși, imprejmuită cu stori pe cari zorele ridic îndreptându-și frunzele spre miază-zil. Aici în cerac a închis ochii și conu Andrei, tata dumisale, tot într-o primăvară ca acum.

— „Așa m'ami poimani i-oști închide și eu, gândindu-mă conu Năstase și în urma mea nimeni nu v'ă mai sta în cerdacul bătrânesc.

Tata a murit... și am rămas eu, tânăr, frumos și aprig. Afacerile moșiei s'au mers când bine, când rău.

Singur cum mi-am petrecut viața, tînchis jarna în casă, vara în cerdac, toamna pe câmp la împărțeață. Atâta grije aveam: toamna să iau. Și toată viața mi s'a scurs ca o apă, când turbure, când limpede. Femele, țigara și cafeaua — patima mea! Căi la droșcă și hăi! la Bărlad! Alegeam, din douăzeci una și înapoi. O săptămână, o lună, mult două... Căi... și la Bărlad iarăși... Alta... Caută cu ochii închiși să și le amintească pe toate. Dar cine le mai ține minte! Nalte, voinice, cu ochii de smoală topită, cu părul fășii din nopți de toamnă. Altale mic, cu două mărgele de sineală sub peria sprințailor, cu părul scul desfăcut de beteală.

Alții cu patima vântului, sau a cârților, sau a băntului... Conu Năstase, nu! Când ar putea povesti cerdacul acesta străjuit de zorele, în câte nopți înolțate în brațe tinere de oțel, donă fână sălbatecă pe cănașoara roasă, cu ochii îmbătați de patimă, cu inimă aprinsă, cu căștele întrebantă! Primăvara când revine firea, când vântul aduce partur de nori înfloriți și ecouri de privighetori, vara cu nopțile de lună, cu cerul albastru ca apa mării în amurg, toamna cu zile pline de dulocșe, conu Năstase-m se depărta din cerdac. Cu ochii închiși urmărește fantomele tinereții lui. Unele răsar limpede, altele întunecate ca noaptea. A iubit toată viața lui o fată! Dar n'a fost stăbănică în țară — tânăr, ce vrea... Și n'avea: proșoară, țărăncă... numai frumoasă și ea îi fost și să i se lipsească de trup.

Țărăncă, da, și aduce-aminte. S'a pier într-un sfârșit de iarnă în Bucovina să-și aruncească oameș la lucru. Singurul dată când s'a dus și el după treburile moșiei. În Gura-Humoral, sat între ameri de munți. De acolo a adus-o pe Veta. Avea 16 ani și era m'ădionă ca o turtică, cu căștele croșate și tare, cu ochii negri ca braza de pământ umed.

Fata nu s'a împotrivit. He-hell dar nici conu Năstase nu era așa cum îi vezi. Mustăți castante, păr cu lustru, ca abanosul și ochii două zambele însoarata. Numai de-ar fi făcut ușor din coada ochiului și te-ai fi dus în lume cu el.

A dus-o seacă. O lună, două, jumătate de an, un an... la urmă s'ă săstrat de ea. Dar când i-a spus: Veto, mi-am pus în gând să te duc acasă; ea începu să plângă și arătându-i șorțul ce se ridică în sus, i-a răspuns: Omoară-mă mai bine, dar nu mă da de-ăci!

Conu Năstase ridică pleoapele. Ochii i se umeziră. Uu frig i-a cuprins trupul. O tristeță de cimitir i se lasă apăsătoare pe suflet. Îngânarea primăvăratică a cântului îi pare o rugăciune, un prohod cântat tânguios vieții lui. Ca pentru ultima

dată cercetează împrejurimile. Codrul de pe coama dealului. Bărladul ce se perpuște pe câmpia nestărită și apare o curca de argint. Privește ograda, și pășirile și grajdul din fund și cubna de lângă poartă. Pe priga o bătrână desface porumb. De sub tulpăni călonii ies umerii obraților uscați, pământii. Gobăile forțotoc în jurul ei. Boerul oprește multă vreme privirea asupra bătrânei.

Îi vine s'o întrebe ceva, s'o roage, să-i îngănuche, ei, boerul Năstase Vlașca să-și îndoaie genunchii în fața unei bătrâne, unei servitoare! Și să-i ceară fertare! Că-i singur și ca mâina moare și cerdacul asta se va ruina, că n'are cine să-l moștenească. Ei, dar copilul ce s'ă făcut? Copilul ei, și-al lui? De treizeci de ani nu i-a venit să întrebe:

— „Bătrâno! Veto!... Ia vino încoă, bătrâno!”.

Baba se îndreptă spre cerdac. Lui Conu-Năstase îi mustesc ochii. Un nod i s'a pus în gât, oprind cuvintele. Tremură, îi pare rău că chema-t-o. De ce să-i mai turbure bătrânețele cu amintirea copilului? Dar bătrână sue scările: „Ce m'ăi chemat?” De abia poate face semn cu mâna... Bătrâna ia ceașca și pleacă. Cu ochii închiși, cu capul alb ca vata rezemat pe speteșza canapelei, boerul rămâne de piatră. Lacrimi și roale se preling până deasupra mustăților cărunte. Se vede singur, bătrân, fără ruda, fără prieteni, iar cerdacul bătrânesc parcă se năruie încet, deasupra lui, îl îngroapă în amurgul zilei de primăvară ce-a prins să se cearnă, umbrind grădinița în mijlocul căreia vântul și-ă înmormântat cântarea la sânul vio-relelor adormite.

D. Iov.

LITERATURA SĂRBĂ

IAZARU C. IAZAROVICI

„THEIR”

— Urmare —

Săracul! El nu știe că inima ome-nească este un Indian. Te strădu-ești, îi povățuiești, îi vorbești zi cu zi și te sfârșit îi vezi cum ridică mâinile spre cer, poștește, își face semnalul crucii, face mătâni și po-menește numele lui Christos; dar rupe-te puțin cămașa și îi vezi găsi pe piept, atârnat de sfârșit, un idol de porțelan. S'a ghemuit, și-a pus bărbia peste genunchi și are aerul că s'ăsfârșit și șiret, surâde unui mort.

Jean a dejunat împreună cu ele, pe urmă le-a lăsat să se odihnească și la ora mesei s'a dus din noș după ele. Comandă la birt m'ăncarea, rezervă în colț o masă pe care dădu ordin să se „așeze pentru trei persoane”. Și pe urmă le-a adus la masă. Când au intrat cu toții, în birt se făcu o tăcere mormântală. Doamna salută pe cei de la cele două mese mai apropiate, pe urmă se așază cu spatele, în spre fereastră și fața în interiorul birtului. Toți se uitau în tăcere și făcă să clipească. Numai Vasilevici, cu o îndrăzneală neobici-nută, făcând cu ochiul farmacia-tului, își ridică farfuria și o puse pe celalt colț al mesei, plângându-se că acolo îl arde prea tare soarele. Așezat așa cum era întors cu fața în spre doamnă.

Jean observă acest lucru și de o dată foarte sincer începu să urască pe locotenent din tot sufletul lui.

Și abia când a început să soarhă supă și să zângănească lingurile, so-cietatea începu acele convorbiri sur-de și nedeslușite iar bărbății înce-pură să-și șteargă tot mai des mus-tățile cu șervețele, și cu acest pri-lej să-și arunce privirile la masa a-ceeă.

Se înțelege, pe Jean acest lucru la

Început îl indispuinea. Nu ştia cum să se așeze mai bine pe scaun. I se tot părea că soarbe supă prea tare. Când bea vin simțea că-i ciocotește grozav—dar când stomacul se umplu, se aduse cafeaua și se simți mlănosul de tutun, toți respiră ușurați ca și cum s'ar fi deschelat la gură. La început convorbirea fu vioasă, presărată pîcîf colo cu câte un cuvânt de spirit și o lovitură cu pumnul pe masă; pe urmă ochii multora începură a se umfla și convorbirile a stagna. Interesul și atențiunea slăbiră, foarte rar încă își mai plimba câte cineva ochii în spre masa lui Jean. Singur Vasilevici se mai uita într'acolo și povestea despre calul său cum, nevoind odată să meargă pe o furtună, l'a înșăngerat peste tot cu pînteni și l'a tăiat cu sabia pe gât și pe crupă. Chelnerii ridicară de pe câteva mese fețele de masă, și puseră pe ele cărți de joc, cretă, condei și tăblițe. Jucătorii de cărți se așezară, cefialți stătură în picioare, iar Jean cu doamna și cu Tuia se sculară și plecară.

— Haidem cu toți la noi să luăm cafeaua!

Cum să nu se ducă?

Își luase acum altă libertate că era cât p'aci să se desbrace de haină când a intrat în odaia aranjată ca toate odaile de pe la băile noastre: două paturi, o masă pusă în fața ferestrei și un cuier, iar fereastră închisă cu o jaluzeala groasă așa că nu putea să pătrundă până înăuntru nici o rază de soare. Atât doamna cât și fetița acum se familiarizase deabinelea în tovărășia lui Jean. Aduseră mașina de cafea, flecărită, băură cafea, iar după aceea Jean se duse în odaia lui, iar ele rămăseră în odaia lor.

Astfel zilele treceau: liniștite, calme, într'un repaus complet și într'o desăvârșită distracție plăcută și totuși, după credința lui Jean, „foarte serioasă”.

Față de sine însuși Jean devenise un astfel de actor, în cât faptul că se ducea la ele și neînținat își petrecea vremea în tovărășia Mariei, și-el explica prin obicinuință, prietenie și simpatie și în momentele acelea nimeni și nimic nu l'ar fi putut convinge de contrariul. Pe vremea aceea, citiva romanul unui maestru rus, în care acesta, prin pană sa de anatomist, își bătea joc de iluziunea idealistilor cari cred că se poate, ca un bărbat tânăr și o tânără femeie, care nu sunt rude și n'au nici înclină nici în mănecă, să se poată iubi ca un frate cu o soră.

Jean parcă simți ceva gol în inimă și asvârli cartea cât colo. În zadar își întinse picioarele, se îndreptă și se lovi cu pumnul în piept, căci o voce lăuntrică, cu neputință de năfășit, răsună: „Ah, unde-l norocul ăla, măcar odată, să-ți poți rezema capul pe pieptul ei!” Jean se întinse pe pat și-l năpădiră fel de fel gânduri pe care se silea să le alunge, dar, totuși le lăsa să-i scape ca printre degete. De două ori i-a venit gândul să-și strângă lucrurile și să fugă de la băi, dar se lăsa înșelat de gândul că treaba asta putea s'o facă ori când și că prin urmare n'are de ce se grăbi.

Moftul pe care îl citise în romanul acela, îl neliniștea însă foarte mult. Din ziua aceea părea cu totul obosit și îl silca parcă cu tot dinadinsul s'o isprăvească odată „cu femeia aceea”. Dar răfuiala aceea o tot amăna de la o zi la alta și nu făcea nimic de cât prin ea și pentru ea, se gândea numai la ea, la un „studiu profund asupra vieții”, de fapt însă la o dragoste foarte puțin profundă.

Nimic din toate acestea nu scăpase Mariei și mai cu seamă locotenentului și farmacistului.

Odată, într'o după prânz, Maria nu-l pofti la cafea. Jean nu vru să se ducă nici după cină. În ziua aceea

însă simți că-i lipsește cava, și el își șoptea: „Las, că-i mai bine așa!” Ei, pără-i așa de greu să te lași de femeia altuia! Da ce, nu m'am lăsat eu odată de tutun o lună întreagă?”

A doua zi, însă el s'a dus nu numai după prânz, ci și la dejun, după prânz, după prânz și după cină, și ce-i mai rău: a stat toată ziua cu ea și lângă ea, fără să scoată din gură un singur cuvânt. Dar s'a întâmplat ceva și mai rău: nici Maria n'a scos vre-o vorbă din gură și în ziua aceea a mâncat foarte puțin.

În seara acelei zile Jean se întoarse acasă foarte târziu și foarte îngândurat. Intră în odaia lui, aprinse lumina, se culcă pe pat, stinse lumina și se înveli. Nu trecuse nici jumătate de ceas de la culcare și iată-l că se scoală din pat, aprinde lumina, se îmbracă și e afară.

De la cafenea ecourt nedeslușite de toasturi și sgomotul ciocăniturilor de pahare ajungeau până la dansul. Jean se îndreptă în spre acolo. Ușa cafenelei din spre „parcul cel mic” era dată de perete. Jean intră pe ușe fără să observe că în semiîntunericul de afară, sub un nuc, stăteau două chipuri de oameni, în rochii.

În cafenea, într'un colț, ședea la o masă brigadierul Velco, avocatul Nistor și administratorul băilor cari jucau cărți. În celalt colț niște țigani băteau toba și cântau. La masa cea mare din mijloc ședeau ca la vre-o zece tineri toți cu paharele în mână, vorba vine, de fapt cu vinul în cap. În capătul de sus al mesei ședea locotenentul Vasilevici, iar în cel de jos farmacistul Catanici.

Jean când văzu fețele congestionate de vin ale comesenilor îi veni scârbă, mai cu seamă când privirea lui se încrucișă cu privirea îndrăzneată și semnificativă a locotenentului; cu toate acestea intră. Un fel de disperare îl împingea înăuntru.

Cum îl zări, locotenentul sări de pe scaun:

— A, bună seară, cavalerule! Dar unde ți-e... ăla... dulcinea aia a ta?

Vorbă dulcinea o auzise el de la redactorul „Luminea” și cuvântul acesta franțuzesc îi plăcuse foarte mult, așa că-l întrebuiță la flecare ceas, mai cu seamă în fraza: „cum ar zice un francez dulcinea?”

Jean pâlă și se făstăci ca o femeie sensibilă când vede o broască.

Ar fi vrut să strige, să ocărăască și să-l dea locotenentului cu sticla și cu scaunul în cap și totuși stătea ca un mocofan în ușe și tăcea.

— Ce mi-ai întepenit acolo, sbieră locotenentul, vino în coace! Să-ți trăiască dulcinea!

Și el luă paharul în mână stângă, se duse la Jean, îl apucă cu mână dreaptă și trăgându-l înăuntru, îi puse paharul cu vin sub nas.

Jean puse piciorul drept înăuntru, apoi, apucând pe locotenent de piept îl îmbrănci din toate puterile lui.

— Marș d'aci, strigă el și vocea ca un ghem i-se opri în gât.

Vasilevici se isbi de masă, pe care se rostogoliră câte-va sticle.

Catanici, cu o demnitate prefăcută, interveni:

— Domnilor! Mai dați-o dracului de treabă, și puse mână pe Vasilevici care din nou se repezise la Jean.

— Acum îi voiu... acum îi voi!.. pe onoarea mea de ofițer!.. sbieră Vasilevici, întinzând mâinile amenințătoare către Jean.

Jean își încrucișă mâinele pe piept apoi foarte calm și disprețuitor, adresându-se locotenentului, îi zise:

— Domnule! Eu n'am de gând să mă bat cu d-ta aici. Dar cel mai târziu până în trei zile dacă nu-mi dai satisfacție, cum se petrece de obicei între oameni de onoare, voiu fi silit să te bat cu biciul în parc.

După aceea ridicând vocea:

— Ai înțeles?!

— Ad'o! ia să te vedem, mă!

Locotenentul scoase sabia din teacă. Jean într'o clipă luă sabia brigadierului atârnată pe culer. Își sumecă puțin măneca dreaptă și ridică sabia în sus.

Brigadierul Velco lăsă cărțile cu dosul pe masă și puse mână pe el.

— Mă încă cinci, zise el încet adresându-se tovarășilor săi de joc. După aceea se întoarse numai cu fața în spre cei doi „beligeranți” și strigă:

— Domnule locotenent!

— Pofțiți, domnule maior! răspunse Vasilevici, lăsând mână și sabia în jos.

— Sabia în coace!

Vasilevici apucă sabia lui de tăis și o întinse cu partea dinspre mâner maiorului.

— În închisoare! zise maiorul arătându-i cu mână o odaie laterală.

— Am înțeles! zise Vasilevici, și făcând stanga împrejur foarte puțin cordonată, intră pe ușa care i-a fost arătată.

Brigadierul fără să lase cărțile din mână lovi cu mânerul sabiei în masă.

Un chelner apăru.

— Să se incuie odaia aceea și cheia să mi se dea mie. Ea sabia asta și pune-o la loc... Plătiți?!

Jucătorii amestecară cărțile. Maiorul adună banii de pe masă și din nou, ca un om care și-a pierdut vremea degeaba, începu să amestece cărțile cu mare grabă și în acelaș timp, să-i spue lui Jean:

— Nu știu, zău, domnule, ce ați căutat aici să ne turburați societatea! Și pe urmă mi-ați luat sabia, parcă ar fi... ce să vă dau?... parcă ar fi un lucru public... costă trei lei amândouă!

Jean băgă sabia în teacă și începu a se scuza bălbâind ceva. Catanici îl trase la o parte și parcă i-ar fi desțînuit un secret, îi zise:

— Lăsați-mă rog, nu e nevoie! Mai bine duceți-vă acasă! D-voastră păreți a fi un om foarte cum se cade și simțitor!

Jean era cât p'aci să-i sară de gât. Într'o împrejurare ca asta uite cum îi dă dovadă de prietenie, un om, pe care ar putea zice că aproape nu-l cunoștea. Și în clipa asta era cât p'aci să plângă spre a-si arăta nevinovăția.

— Caută-ți de treabă! Caută-ți de treabă! îi zise Catanici și luându-l de braț eșiră amândoi afară.

Jean nici de astădată nu observă pe cele două persoane cari stăteau în penumbră, Catanici însă le văzu. De aceea tocmai când ajunse în parc zise cu glas tare:

— Eu unul regret c'a putut să vi se întâmple una ca asta. Să nu mi-o luați în nume de rău, dar dv. nu cunoașteți bine lumea!.. și credeți că fie care are inima și creșterea d-voastră. Modul ăsta de-a vedea este foarte greșit și nepractic. Nu vă supărați!.. Este!..

Jean îi strânse mână:

— Vă mulțumesc, domnul meu! De nu interveneați, era să-i pui mână în berigată. Aș dori să vă răsplătesc înșutit și într'o împrejurare mai bună!

Și din nou îi strânse mână.

— Idiotule! ce serviciu? se gândea Catanici și se bucură văzând că'l conduse până la ușe și că scapă de atâtea străngeri de mână.

Când s'a întors din nou la cafenea el începu să fredoneze nepăsător și chiar făcu până și ocolul nucului sub care acum nu mai era nimeni.

Fără îndoială trebuie să fi fost ea și cu fetița! se gândea Catanici. Ba! Doar se va convinge acum că... El vru să zică „idiot”, dar în momentul acela gândindu-se cum s'au petrecut lucrurile, șterse cuvântul idiot din această convorbire cu sine însuși.

La cafenea jocul se isprăvisse și printre comenseni care uitase de scandal, domnea încă voia bună. Iată Mlică cu capul întors cântă „Țara noastră frumoasă” pe aria

„Acolo, acolo”! plângându-se că că nici unul nu știe să-l secundeze. Copistul Steva își moaie degetele în vin și își scrie numele pe masă. Profesorul Nedici traduce un discurs al unui membru oare-care din parlament englez. Iar avocatul Nistor se plânge „că nu i-a venit cărtea”.

Catanici nu găsi de cuvînt să-și ea rămas bun și fără să zică vre-o vorbă eși pe ușe afară și se duse în odaia lui.

(Va urma).

Trad. de Constante

MIRESEI SURIOARE

— Ce via îndăfător de fericire
În ochii voștri-aseară eu citeam!...
Și-al vostru zămbet candid de iubire
În sufletu-mi duios îl resimțeam.

Ca și madona ce născu pe Crist
Senin, cu drag, port eu ori-ce durere
Și sufletu-mi de-apururi ar fi trist
De n'afi fi voi—comori de mângiere.

Nemuritoare zine din Olimp
Ce n'ochii lor au zarea instelată
Ți-ai dat două ochi albaștri, flori de câmp,
Ca să-l vrăjești cu ei viața toată.

Iar el, pribeag, te căduta prin stele
Căci stea îi rădăriseși tu în vis,
Și totuși nu credea că printre ele
Își va găsi al vieții paradis.

Să ningă albe flori de chiparos
În calea voastră numai fericire
Iar eu iubirea să v'o cânt duios,
Să uit că visul meu fu amăgire.

Maria Niculescu

CUGETĂRI

Inconjoară-te mai bine cu inimizii
de cât cu lingușitorii.

Platon

Dumnezeu este un cerc al cărui centru e pretutindeni și circumferența nicăieri.

Pascal

In fie-care om sunt trei ființe: aceea care este, aceea care vrea să se arate că este și aceea care crede că este.

Holmes

Siăbiciunea este singurul defect ce nu se poate îndrepta.

La Rochefoucauld

Nu mai ochii altora ne ruinează.

Franklin

Omni virtuos nu caută fericirea. Ea îi vine singură în cale.

Seneca

CONVORBIRI ASTRONOMICE

Cele două comete noi. — Cum se cantă cometele?—Planeta Venus. — O privești cerească frumoasă

În lumea astronomică iar sunt la ordinea zilei cometele. Cometa Kiess se vede acum cu ochii liberi când și-l locul unde se află; pare o stea nebuloasă. În dimineața zilei de 5 August, stil nou, se afla lângă Cloșca cu pui și privășteea era admirabilă pentru posesorii de luneta astronomice cât de mică. Cloșca cu pui, văzută cu o lunetă mică, arată sute de „pui”, nu numai 6—7 câți se văd cu ochii liberi.

Ingrămădirea aceasta de sorii-stete e destul de frumoasă, cometa o făcea superbă. Câți însă au putut să o vadă în acea dimineață. Lunetele, deși ieftene, sunt rare la noi, diminețele sunt răcoroase, amatorii de privești cerești puțin. — Se poate ca în momentul când vor apare aceste rânduri cometa să fie destul de frumoasă, în cât să fie văzută de oricine.

E păcat că tocmai când se face mai mare și mai frumoasă cometa trecea în emisferul ceresc austral

Octogenarul Brooks a descoperit însă o cometă, care deși în prezent e foarte mică, va deveni în curând

Galeria artiștilor români

D-I. ZAHARIA BÂRSAN

Artist dramatic și scriitor, d-I Zaharia Bârsan este tot atât de bine apreciat și între artiștii Teatrului Național și între tinerii scriitori români. Două lucrări de teatru ale d-sale i-au valorat calitățile de seamă de autor dramatic, după cum o sumă de creații de scenă l-au făcut să rămână un element indispensabil scenei noastre.

D-I Zaharia Bârsan, care în fie care vară organizează reprezentații românești în Transilvania, a fost zilele trecute împiedicat de a-și continua reprezentațiile acolo și expulzat din Ungaria, pe motiv că joacă lucrări cu caracter anti-maghiar. De fapt, d Bârsan jucase poezii d-lor Anghel și Iosif: *Carmen saeculare*, cunoscut de când a fost jucat la Teatrul nostru Național.

Noua nesăbuiță a autorităților maghiare e de natură a cinsti activitatea tânărului nostru artist, căruia simțimile sale de bun român îi fac onoare.

una dintre cele mai frumoase. Drumul ei e spre nord-vest și spre toamnă va putea fi văzută cu ochii liberi spre apus. A fost descoperită la 20 Iulie st. n. Peste opt zile a găsit-o și cel care semnează aceste rânduri, Părea o ușoară abureală a cerului, un norulet, pe care numai cel care cunosc bine cerul îl puteau deosebi pe ehenul cerului. De atunci o urmăresc regulat notându-i transformările și drumul aparent printre stele. De la 1 August st. n. cometa și-a închiegat un sămbure, mai luminos de cât coama inconjurătoare. Coadă și-o va desvolta mai târziu, căci la depărtări prea mari de soare cometele nu au coadă. Deocamdată nu e o cometă „populară”, căci nu poate fi văzută de cât cu instrumente. Dacă însă la depărtarea de 160 milioane kilometri se vede așa cum o vedem acum, apoi când va fi numai la 10 milioane km. departe de pământ, se va arăta ca un astru splendid.

E interesant să dai câteva amănunte asupra modului cum sunt găsite cometele. Uenole sunt descoperite întâmplător; observi o stea dublă, ori alt obiect ceresc și dai peste un noruleț albicios, care nu e trecut în atlasul printre nebuloase, acestea fiind relativ nemșcate pe bolta cerească. Cei cari au descoperit însă câte 20-30 de comete în viața lor, sunt cei cari le-au căutat cu tot dinadinsul. Sunt câțiva astronomi ca Brooks, Swift, Barnard, Denning și alții, cari pierd câteva ceasuri pe noapte, „măturând” cerul cu luneta lor, cercelând anumite părți cu luare aminte. Pe vremuri, prin 1884, era o asociațiune de astronomi și amatori-astronomi din toată lumea, pentru căutarea cometelor. Am găsit în revista engleză *Observatory*, că printre membrii era și un domn Vlasopulo din Galați.

Societatea nu mai există, dar exis-

tă încă destul astronomi și amatori, cari caută comete.

Planeta Venus se află la cea mai mare strălucire a ei; ziua se vede ca un fulg alb luminos și oricine ar putea să o zărească în timpul zilei, dacă ar ști unde să o caute. De la 15 August, stil nou, începe repede să se apropie de Soare și nu va mai fi văzută decât spre toamnă, ca stea de dimineață. Cu luna se prezintă ca o frumoasă seceră.

La 17 August st. n. planetele Marte și Saturn vor fi la cea mai mare apropiere aparentă. Va fi o priveliște admirabilă să vezi spre dimineață cele două planete, strălucitoare amândouă, la o mare apropiere, una roșiatică, alta plumburie. Într-o mică lunetă priveliștea va fi mai admirabilă. În apropiere va fi și Luna în ultimul pătrar. Sunt puțin însă cei cari se vor scula de dimineață ca să contemple acest frumos spectacol ceresc.

Victor Anestin

CÂNTEC TRIST

Femeei cu ochii negri.

*Dă-mi floarea ochilor tăi negri
Ce plânge 'n umbra de sub gene,
In care mi s'a 'nchis norocul
Ca 'n pacea unei largi poene.*

*Dă-mi crinul sânelui de marmur
Parfumul lui cald să mă 'mbete,
Să scutur balsam deasupra
Sărmanei-mi inimii sfâșiate.*

*Dă-mi trandafirul gurii tale
O, mult doritul trandafir!
De când visei să cresc în suflet
O floare... într'un cimitir...*

D. Iov.

Literatura Italiană

URSUL

de
Matteo G. Tegoni

Îl numeau Ursul pentru corpul său scund și gros, pentru părul negrișor și țepos, pentru ochii mici și ageri — dar mai cu seamă pentru viața sălbatică ce o petrecea în pădure. Tutoarea, era un străin; nimănui nu-l cunoștea vârsta — poate chiar nici el.

Era născut în pădure; părăsit, acolo crescuse fără amici, trăind viața solitară ca o bestie sălbatică. Din copilărie nu știuse jocurile și acum în zilele frumoase de vară, așternea foaie la rădăcina vreunui copac, apoi multumit se culca cu fața la soare. Dar odată cu sosirea ernei, începea o adevărată tortură pentru el. Atunci, când pretutindeni pământul era acoperit cu zăpadă și când vântul urla cu furie pe afară, el trebuia să stea închis în casă, și în tot anotimpul, era mai trist, mai suferind ca niciodată. Incelul cu încetul, viața sălbatică ce-o ducea, stinse în el orice sentiment uman de pietate. Chiar când vedea păsările mici în cale-i, cu ce găsea arunca în ele, și simțea o bucurie nesfârșită când putea chinui vreuna sau vedea prinsă câte o vulpe în laț.

Când se întâmpla uneori să se întâlnească cu cineva, nici nu ridica ochii, nu răspundea la salutul nimănui; privirile-i erau veșnic încruntate și fața palidă pe care nu se văzuse niciodată un zâmbet, caracteriza în deajuns ceea ce toată lumea știa, căuta să se ferească de orice contact cu oamenii, și numele ce i se dăduse era foarte potrivit caracterului său, și multora, numele acesta de Ursul le suna ca Satana...

Dar într-o vreme, când nimănui nu se aștepta, se întâmplă o minune, o adevărată minune, care pentru in-

treaga împrejurime, a fost un ce inexplicabil. Ursul, misantropul, terroarea pădurii, începu a face promblări prin sat regulat la aceeași oră din zi.

Începu a se opri și la bărbierul din colțul străzii, unde, în societatea mai multora, ședea până târziu noaptea. — Ce, Ursul s'a... domesticit? se întrebau vecinii.

În definitiv toți simțeau acum o plăcere, pentru că un sat așa isolat să aibă de prieten pe un... fiu al pădurii — un pădurar ca să zicem și așa... — este ceva, cât de puțin necesar. Se numise acest eveniment *miracol*, dar nimeni nu știa ce ființă supraomenească îl făcuse.

De când începuse Ursul să iasă din culcuș, trecea în fiecare zi pe lângă casa unei văduve, anume Emellina. Aceasta trăia retrasă cu fika sa, numită Lucia. Și acum, de la început de când a trecut, a simțit parcă o datorie și cum le vedea la geam: mama și fika — căuta să-și întipărească oarecare multumire (pe față și saluta: Te salut mamă Emellina; te salut Lucia!

Ele răspundeau cu bucurie acestor zilnice salutări și el se depărta fericit, multumit sufletește și totdeauna mai vesel.

Putin câte puțin, el căuta să atragă mai multă atenție din partea celor două femei și căuta să schimbă cu ele și alte cuvinte afară de singurul și comunul salut. Și-a frământat el mult timp mintea pentru a găsi un pretext, dar nici unul nu-l plăcea. După multă căutare, găsi în sfârșit unul propriu, care i se părea mai probabil, dar când era momentul de a vorbi, se simțea atât de încurcat, arăta atâtă stângăcie și ezitare că sfârșea prin a lăsa pe-a doua zi...

Într-o zi, când se întorcea în pădure, se opri hotărât în fața celor două femei, și după ce le salută ca de obicei, ceru cu sfială: — Ai putea să-mi dai puțină apă, mamă Emellina?

— Cu plăcere... te voi servi eu... să vezi numai ce apă proaspătă avem — zise Lucia cu o voce plină de o armonioasă gingășie.

El se simțea cu totul amuțit. — Ia loc, îl invita mama Emellina arătându-i un scaun. — Mulțumesc... — Ah, ce căldură! adăugă femeia — și nu vrea să plouă de loc!...

— Da, însă nu se știe până seara; e vară acum și timpul e schimbăcios, răspunse Ursul. Vorbea și privea mereu spre ușă așteptând nerăbdător întoarcerea Luciei. Ea se întoarse curând, cu zâmbetul pe buze, cu paharul plin; și în surâsul atât de dulce își arată cele două șiruri de dinți ca mărgăritarele, ochii îi scânteiau ca doi luceferi frumoși și plini de o privire blândă, de vis, de-o nesfârșită tinerețe.

— Poftim, zise ea, întinzându-i paharul cu un gest grațios. El îngână câteva cuvinte nelămurite de multumire, apoi duse paharul la buze.

Dar în timp ce sorbea apa, privirea îi era mereu ațintită pe chipul blond al frumoasei copile. El pentru prima oară o vedea așa aproape.

— „Cât e de frumoasă” gândea el, și inima în piept îi bătea cu putere. Așa frumoasă și surzândă, ca în clipa aceea și-o amintea și o vedea în mintea lui. În totdeauna când vagabonda prin pădure. Și tot așa îi apărea și în desele nopți când nu putea să doarmă, când cu ochii întredeschiși aștepta ivirea zorilor și se simțea nespuse de fericit că imaginea ei era acolo... în mintea lui. În toată splendoarea.

Și deseori în acele nopți, când pieptul îi sălta de emoțiune în acele nopți, delirând în puternica pasiune, pronunța cu vocea tainică, șoptită, apoi din ce în ce mai tare, pentru a-și simți farmecul, toată dulceața:

— Lucia!... Lucia!... Lucietta!... Apoi deodată se ridica, se așeza pe pat, proptindu-și capul între mâini. — Lucietta, te-ai face femeia cea

mai fericită din lume! Te-ai face regina, zana pădurii!... și iarăși și-o închipuia așa cum o văzuse în clipa aceea, că venea spre dânsul surzândă și iubitoare ca razela unul soare în întunecimea tristă a vieții sale... Și Ursul plângea!...

Din acea zi, parcă mai însuflețit, Ursul, mereu când se întorcea în pădure se oprea să vorbească cu cele două femei. Și căuta atunci momentul potrivit când singur să poată admira pe Lucia; să poată să admire căpșorul ei blond, mic și rotund, aplecat la lucru, să poată admira părul ce-i cădea în valuri pe spate, mâinile acele mici și delicate și atunci el se simțea mai fericit ca nicădată.

— Va fi înțeles că eu vin pentru ea? se întreba el odată, în timp ce Lucia, apleca capul — căci el o privea. — De sigur — își răspundea tot el — se vede după felul cum apleacă capul când o privești... și se vede iarăși că nu pot să-ți displac, căci altcum nu m'ar primi de câte ori o zăresc cu aceleași vecinice zâmbiri pe buze și inima lui surzândă de bucurie.

— „Și mama, trebuie să țină la mine; iată, ea vorbește, fără a mă obliga să răspund și totdeauna caută să mă rețină mai mult de cât voesc... Așa... ea cu inima blândă de mamă, natural că a înțeles dorința mea. Și se simțea multumit în a constata toate acestea, și rămânea câteva momente sub farmecul unui sentiment nemaicercat...

Într-una din zile, mama Emellina era ocupată, foarte ocupată; eși în ușă de răspuns salutului Ursului și apoi merse iarăși să-și vadă de treabă. Cei doi tineri, rămaseră singuri, neîndrăznind nici unul să vorbească. Lucia aplecată, părea foarte atentă la lucru, în timp ce Ursul se multimea să-și admire mâinile.

În toată camera nu mai era nimeni și o tăcere domnea în jurul lor.

— Iată — gândea Ursul — acum momentul să-ți vorbesc. Dacă n'o fac acum, adio! cine știe când mai mi se prezintă ocazia. Și am să-ți vorbesc... Dar... ce-ți voi putea spune?... Cum să încep?... Iată: — și ochii priveau tainic spre copilă — voi începe astfel: — Lucia, Lucietta, ști tu pentru ce vin eu în fiecare seară? de ce când te privesc adânc în ochi, mă turbur atât?... Pentru ce când stăm așa singuri, nu vorbim nici unul?... Lucia, înțelegi tu cât de mult te iubesc?... înțelegi cât țin eu la tine?... Și mai mult nimic! Cine știe, poate timpul nici nu-mi permite să vorbesc cât am gândit... Ea ar înțelege de la primele cuvinte... va roși... va surzede... poate va plânge... și cine știe... în sfârșit ca m'ar face, poate, să cred că nu-ți displac, că și ea ține la mine! Și după aceea? Îi voi lua mâna, i-o voi acoperi cu sărutări, și voi pleca mai multumit... Suspina cu duioșie, apoi închise ochii, fericit, gustând parcă toată bucuria imaginată.

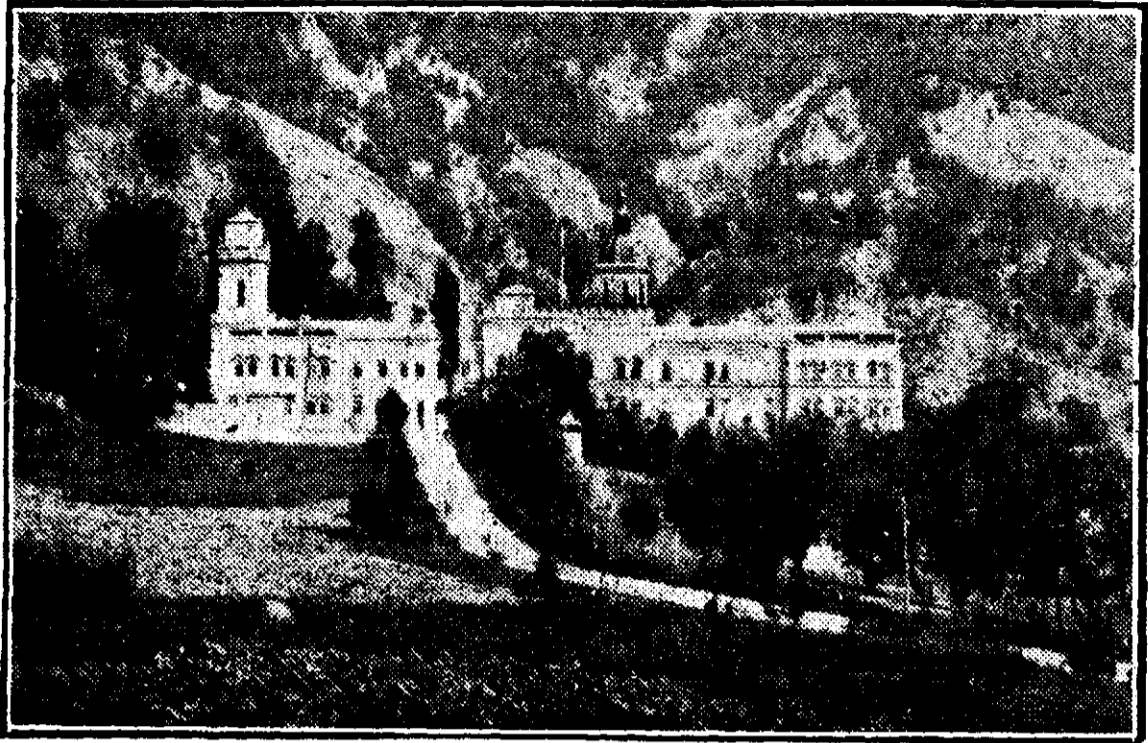
— „Iată, acum îți vorbesc”... dar rămase cu gura deschisă. În sfârșit, păru că se hotărăște, și ridicându-și ploapele ca deșteplat din vis, în timp ce capul îi văjia de emoție, zise cu vocea tremurândă: — Lucietta!... — Ce vrei? întreabă ea zâmbind și îl privi adânc cercetătoare în față: — Întâlni acea privire turburată, înțelese și aplecă capul, în timp ce roșea și îi îmbujorase fața. Nu mai scoaseră nici un cuvânt, rămânând amândoi sfioși, rușinați...

— „S'a sfârșit! niciodată nu voi izbuti! își zise îndurerat Ursul, fixând orizontul unde amurgul impurpura cerul.

O zi după aceea, în care Lucia spusese mamei sale mica scenă dintre ea și Ursul, când el se afla chiar la ele, mama Emellina se aplecă spre dânsul, și cu vocea înceată, îl întreabă:

— Ai putea să-mi dai părerea d-tale, asupra unui fapt de o mare importanță?

VEDERI DIN ȚARĂ

MĂNĂSTIREA BISTRITĂ (Jud. Vâlcea).

— Dece nu? Despre ce e vorba? Și se aplecă și el spre a auzi mai bine.
— Iată, încep bătrâna, esitând deocamdată... Iată, mă adresez d-tale, îți vorbesc astfel, pentru că cunosc, îndeajuns sinceritatea-ți și pentru că ești un om destul de serios... Ce ai putea spune de Ulderico Callucci?
— Pentru ce?

— Iată, el de mult timp, adoră pe Lucia și acum în ultimul timp, mă rugat ca să i-l presint, vrea să-i ceară mâna!... — Ah!... — Da, și ca să spun sincer, el nu-mi displace, e un tânăr bine educat, are calități... El și Lucia... nu mai vorbim, sunt sigură că se vor înțelege mai bine de cât cred...

Bătrâna tăcu, speriată, și păru ca regretă ceea ce făcuse, văzând ce palid rămăsese Ursul. — Doamne! își zise în sine ea, ce rău i-am făcut, fără să vrea! Am fost prea neîndurată!...

Pentru a mai îndulci lucrurile, mai întrebă: — Și... ce zici?... — Ești?... ah... ce... ce vrei să zici?... Nu ești cât de puțin cunosc ești lumea?! (Va urma).

Trad. de G. Rădulescu-Milcov

NU E 'N VIS...

O rază-ți licri tremurătoare
In umbra neînțeleșelor priviri
Când inima ta prinse să 'nțeleagă
Fiorul unei tainice iubiri.

Și el, copil cu plete de mătase,
Sub gene lungi purtând albastrul firii
Zâmbește blând eu fața 'mbujorată
Gustând otrava dulce a iubirii.

Sfioasă 'n fața stolului de gânduri,
Ce suflatu-ți pornește spre visare
Adesea 'l chemi cu buze 'nfrigurate,
Seninul minții tale să 'nfoare.

Și vântu-ți poartă dornica chemare
Când zările 'ndrăznesc să-ți fure gândul,
Trezind în largul firii o doină
Ce suflatu-ți pătrunde lumindându-l.

Frumos e-albastrul cerului de vară
Și-i dulce zăcucimata pătimire.
Dar smulge-te din lumea ta de gânduri
Că nu e 'n vis povestea de iubire!

I. N. Părvulescu

ANDRÉ THEURIET

PITPALACUL

Ea se numea Germaine de Naives. In floarea vârstei sale tinere, ofița o muncea cumplit, și doctorii o trimeseră la Sud. La cea dintâi brumă, părăsise cu Roger de Naives, bărbatul care-o adora, cuibul ei frumos țărănesc dela Ayvelles, și se mutaseră la Beaulieu, în colțul acesta de raiu, cărui i se zice „Mica Africă“.

Schimbarea aerului, dulceța cliimei păreau deocamdată că exercită o acțiune binefăcătoare asupra bolnavei.

Slăbirea înceta, obrații și buzele se făceau iar roșii, și ochii negri, mari, aveau o lumină mai adâncă; mai caldă. Soțul ei era încântat și binecuvânta minunata influență a acestei țări de miracol.

Sunt în ofiță clipe de acelea care dau iluzia vindecării, cum unele zile calde de toamnă dau iluzia reîntoarcerii primăverii.

Dar Germaine nu se înșela. O presimțire ascunsă îi destăinuia progresele neîndurate ale boalei.

Intr'adevăr, cu toată binefăcerea a celei cliime, răul își continua încet dar sigur mersul și ducea pe tânăra femeie spre desnodământul fatal.

Nu mai Roger, trăind mereu lângă Germaine, părea că nu bagă de seamă progresul boalei sale.

Intr'o zi, după dejun, când se așezau sub copaci, auziră în tăcerea dela amiază, un cântec caracteristic de pașăre; trei note, cea dintâi prelungă, celelalte două întretăiate, și aceste trei note de mai multe ori repetate se înaltau limpede din mijlocul măslinilor.

— Iată! observă Germaine, parcă-i un cântec de pitpalac... Auzi? E acelaș refren pe care l'am auzit în August în câmpiile dela Ayvelles.

— Intr'adevăr e un cântec de pitpalac, răspunde Roger.

Și explică Germainei, că pitpalacul, rasă de boem, trece de două ori marea să se ducă în Africa, la cele dintâi rigori ale timpului, apoi se întoarce primăvara, și poposește acolo unde găsește o iarbă grasă și o hrană multumitoare.

— Acum rămân unde găseșc pământul înflorit să le asigure hrana; dar în August ai să le auzi iar cântând prin grăul nostru.

Germaine dădu din cap cu mâhnire.

— Nu, nu le voi mai auzi... Nam să mai văd câmpiile noastre.

Roger, cu o strângere de mână, o alipi de dânsul, și acoperind-o de sărutări cânta să-i alunge disperarea care o copleșea.

— De ce să mai mă amăgesc; intrerupse tânăra femeie, știu că sunt pierdută... Eri dimineată doctorul și-a spus asta... Nu încerca să negi, eram după ușă, și am ascultat... Nu, nu voi mai vedea Ayvelles; nici nu voi mai avea putere să ajung până acolo.

Am să mor aici. Ai să te întorci singur acasă, și după ce mă vei plânge sincer, ai să mă uiți, căci o să te mângâi cu altele.

Roger protesta indignat, strângându-o la piept.

— Draga mea, te iubesc, și nu voi iubi nici odată pe alta, înțelegi?

— Biet prieten, nu mai jura. Boala ascute simțurile bolnavului, îi face spiritul mai pătrunzător, îi dă un fel de dublă pătrundere. În momentul acesta te cunosc mai bine de cum te cunoști tu.

Dragostea e mai puternică decât voința, și când nu voi mai fi, te vei duce s-o cauți în altă parte... Primăvara viitoare, când pitpalacul iarăși va reveni aici, tu nu te vei mai gândi la mine.

Și după cum presimțise, Germaine muri în vila ei din Mica Africă, iar Roger, nemângâiat, aduse sicriul la Ayvelles, unde fu înmormântată într'un cimitir verde pe care numai un gard viu îl despărțea de lanurile de grâu.

In cele dintâi luni care urmară, o mâhnire adâncă țintui pe tânărul văduv închis în casa în care totul îi vorbea de moarte. Singurătatea în care trăia îi era în acelaș timp dureroasă dar și trebuitoare.

Fiecare obiect îi aducea aminte de ceasurile plăcute, și acele reliquie îi măreau durerea. Îl făceau să simtă din zi în zi mai mult regretul timpurilor dispărute.

Purta încă în suflet nostalgia desmierdărilor.

Intr'o seară se așezase ostenit de frământările de ziua.

Căldurile prea mari de August îl îmbolnăviseră aproape. Privirile lui se preumblau ostenite peste țarină.

De odată auzi în grău cele trei note ale pitpalacului, și această aparițiune îi făcu să-și vie în fire.

Examinându-se mai deaproape, se miră de mersul pe care îl luase gândurile lui. Își zise dar că singurătatea e rău sfetnic, și luă hotărârea să călătorească.

In anul următor, în Aprilie, pe

drumul dela St-Jean, pe unde rozele înfloreau la marginea acestei Mediterane albastre și liniștite ca un lac, Roger preumbla la brațul lui o blondă prietenă; o tânără mlădi-oasă și subțire ai cărei ochi de foc vărsau scânteearea ametoare a dragostei în floare. Roger, absorbit în plăcerea iubirii, nu mai era ocupat decât să guste deliciul momentului de față, și trecutul părea uitat.

Deodată, colo sub măslinași, din iarba grasă răsări cântecul sonor al pitpalacului. Prin frunzișul verde pasărea repeta chemarea ei de dragoste. Roger se opri, și simți că-l străpunge un fior.

I se părea că fantoma Germainei se ridică și-i spune:

„Adu-ți aminte! Adu-ți aminte!“

— Ce ai tu, la ce te gândești? îl întrebă iubita blondă întorcându-se spre dânsul cu privirea desmerdătoare.

— Nimic, draga mea, zise el ametit de atingerea brațului ei; n'am nimic; am trecut brusc dela soare la umbră, și am avut o senzație de frig.

Sărută cu foc cei doi ochi strălucitori, plini de viață, și astfel prezicerea Germainei era îndeplinită; — crima uitării se săvârșise, și cântecul pitpalacului ducea printre măslini profetia moartei.

Trad. de S. G.

LITERATURA ESPERANTO

RASBUNAREA

de Elena Hempel

Nevasta unui pictor renumit avea un cățeluș frumos. Odată, favoritul se îmbolnăvi. Doamna, mâhnită, nu vru să audă de vre-un veterinar, ci rugă pe bărbatul ei să-i aducă pe cel mai vestit doctor din oraș.

La puțin timp doctorul sosi. Stăpânul casei îl primi curtenitor și-l duse în salon unde doamna se așeză mâhnită

pe o sofa, iar lângă ea, pe o perină de catifea, stătea tolnit cățelușul scuturat de tremurături.

— Cine e bolnav? întrebă doctorul privind de jur împrejur prin cameră.

Iar când doamna îi arătă cățelușul, el își mușcă buzele oare cum jienit. Pără a zice însă ceva, se apropie de animal, îl pipăi ușor, îi cercetă pulsul și constată friguri și deranjare de stomac. Prescrie în rețetă niște prafuri de administrat intern, în lapte, de trei ori pe zi, recomandă dietă și preumblare prin aer curat, și se rstrase salutând respectuos.

Pictorul conduse pe doctor până la poartă, asigurându-l că va căuta prielejul să-i arate mulțumirea.

Trecură câteva săptămâni. Cățelușul soției pictorului se însănătoși. Tocmai vorbeau de ajutorul pe care doctorul li-l dăduse, când dinaintea porții lor se opri o trăsură și servitorul doctorului se prezintă cu un bilet în care pictorul citi aceste cuvinte:

«Vă rog să fiți bun să veniți pentru o afacere care se raportă la arta d-voastră.—Dr. N.»

Pictorul crezu că era vorba de comanda vre-unui tablou sau altceva asemenea și plecă imediat.

Doctorul îl primi foarte amabil și peste un moment artistul întrebându-l de afacere, doctorul îl duse într'un salon vecin unde îi arătă o ușă de pe care era stearsă toată vâpșeaua.

— Imi pare, zise doctorul, că, ca pictor, veți bine-voi a lua asupra-vă această lucrare, revăpsind ușa cu ulei?

Artistul, mirat, deschisese gura gata să riposteze, când, ca fulgerul, îi trecu prin minte vizita doctorului cu pilejul boalei cățelușului și făgăduiala de a se plăti odată de acest serviciu. Dând din cap în semn de aprobare, zise:

— Cu multă plăcere.

Se pregăti apoi de lucru fără întârziere. Își aduse de acasă toate sculele și se închise în cameră, nelăsând pe nimeni să intre. Peste câteva zile lucrarea fu gata și doctorul cu familia intră să o vadă. Intr'adevăr lucrarea era o operă de mare valoare: pe ambele părți ale ușei erau pictate splendide buchete de flori și ghirlande atât de delicate încât jurai că sunt naturale.

Rămăseră înmărmuriți de mirare.

Atunci pictorul zise vesel doctorului: — Doctore dragă, cred că am isbutit îndeajuns să răsplătesc amabilitatea d-tale, cu toate că invitațiunea d-tale avea oare-care răutate, pe când în a mea a fost numai dorința de a satisface un mic capriciu al nevastei mele.

Tradus din Esperanto de Miluță Simion.

Ș E I N A

Roman original de I. ANDREI

13

— URMARE —

XVII

Trecuseră opt zile și Ghiță nu mai dăduse semne de viață.

Dinulescu perduse orice speranță de a mai primi vreun răspuns, căci și zicea :

— Opt zile să hoinărească fără urmă... De bună seamă, nenorocitul a plecat îngrozit de pe mlașturile acestea, să-și poartă păcatul lui ascuns în altă parte.

Intr-o noapte, tocmai când oboseala nopților de veghe îl doborâse și Dinulescu dormea adânc, niște bățuri repetate în fereastră îl deșteptară brusc.

Aprinse lumânarea și se duse grăbit să deschidă, și prin întuneric, lângă ușa întredeschisă văzu pe Ghiță, stând drept, cu răsul lui prostesc care-i desvelea dinții albi.

Fără a mai aștepta vreo vorbă, se strecură pe lângă Dinulescu în casă, și se așeză pe un scaun.

Își scoase pălăria și, nervos, începu a o bate de genunchii lui îndoiți. Era în culmea unei bucurii pe care nu și-o putea stăpâni, și cu strămbături de maimuță hihotea într'una.

— Ehe!, hoții dracului. Bine stau ei ascunși, dar nici Ghiță nu-i prost. Și-a venit acum și joc de mine, dar lasă, le-a venit acum și lor rândul... și rădea meret, ca și cum ar fi fost singur.

Dinulescu îl privea tăcut, dar răsul lui îl săcăia și inclinat îi zise răstit :

— Ei, la dracu, ce te-a găsit? Doar nu te-ai fi prost de tot, și apoi de-asta mai sculat, să-ți aud răsul dobitoicesc ?

Ghiță deodată deveni serios, și cu o părere de rău că-și necăjise stăpânul cu prostiile lui, îi zise domol :

— Lasă, coane Iorgule, nu fi supărat pe bietul Ghiță. Știu că ești necăjit destul, dar dacă ai ști câte am suferit, în aste opt zile, zău mi-ai da dreptate. Până una alta, dă-mi o țigară, că i-am uitat și gustul de când n'am pus crâmpei în gură...

Dinulescu scoase lute o țigară, o aprinse și o dădu credinciosului acela nestrămutat, care cu lăcomie începu a trage fumul des, albicios.

Părea că se gândește, că întârzie mai mult ca să mărească efectul spuselor lui, convins că fiecare vorbă va fi sorbită, va fi ascultată cu sfinteție.

Dinulescu trase un scaun lângă el și cu o emoție, cu o înfrigurare se toasă, nestăpânită, îl întrebă numai atât :

— Ai găsit-o? O știi undeva? Ți-a spus ceva de mine? Vorbește odată pentru Dumnezeu, nu mă mai chinui.

Ghiță însă îi zise :

— Lasă, ai să o vezi, așteaptă. N'ar avea nici un haz să-ți spun dintr-o dată. Și apoi eu am așteptat opt zile, și d-ta nu poți să aștepți câteva minute. Știi că-ți spuseseam de un beci. Ei bine, beciul acesta a furisit este aici în târg. L-am găsit. E sub școala lor evreiască, de lângă bae. Acolo stau ascunși, bătrânul și încă vre-o cinci evrei. Nu așteptă de cât să se mai liniștească lucrurile, ca să spele putina.

Am stat patru nopți la pândă, într'un șopron de lângă școală. Acolo se află o mulțime de fiare vechi, roate stricate, câteva trăsuri hârboite, asvârlite în neregulă, ca și cum ar fi uitate, fără nici un rost, dar ele nu sunt acolo de cât ca să ascundă o intrare a beciului. Intr-o noapte, cum își spusese, ședeam într-o trăsură și priveam liniștit prin curte. Dormisem toată ziua bine, și nu mi-era somn de loc... Puteam să fie ceasurile două noaptea. O liniște adâncă domnea peste tot, și la cel mai mic șgomot tresăream și cercetam întunericul. Știam bine că pe

aici prin împrejurimi, trebuia să fie tainița aceea, și dacă bătrânul e pierit fără urmă, nu putea fi de cât în ea. Și apoi tipătul acela și dispariția dudușii, aveam o legătură între ele. În fața mea era o clădire mare de fân pe care nu am văzut-o să dispară vre-o dată de când sunt în Poștu Turcului, sau să se imputineze măcar. Deodată, aud o fășătură în clădire, și un cap se arată afară cercetând întunericul. Stătu câteva timp să se încredințeze că nu aude nimic, apoi eși cu totul din ascunzătoare. Umbra era înaltă, spătoasă, și după mișcările ei am putut cunoaște pe Isac, pe nemernicul care cu un pumn m'a doborât atunci. O ciudă m'a cuprins la vederea lui, căci dacă nu aveam noroc să mă deștept mai curând mă trezeam tocmai în fundul Siretului. M'am stăpânit însă, căci trebuia să știu bine cine e înăuntru și ce fac acolo.

Stătu câteva timp în așteptare și, încredințat că nu aude nimic, plecă prin fundul curții. În mână avea două ulcioare mari, pe semne să aducă apă în ele. Când am văzut că s'a depărtat în deajuns, m'am strecurat din ascunzătoarea mea, și încet, cu băgare de seamă, ca nu cumva să fie cineva de pază, m'am apropiat de clădire. Am băgat capul în deschizătura făcută în clădire, și un miros greu de mucigai mă izbi în față. Era același miros, ce l-am simțit când m'am deșteptat din amețală. Ochii mi erau deprinși cu întunericul, și puteam vedea până mai în fund; însă oricât mă muncii, nu am deosebit mare lucru și atunci un gând îmi trăsni prin cap. „Dacă m'as coborâ înăuntru?“

Am început să scobor treaptă cu treaptă, ușor, fără nici un șgomot, căci îmi dădeam seamă că de mă simt afurisit, s'a isprăvit cu Ghiță. Ajunsesem în fața unei uși de fer și tocmai mă pregăteam să o deschid, când deasupra capului meu aud un șgomot. Puțina lumină ce mai străbătea în noapte pieri, și ră-măsei, într'un întuneric de nepătruns.

Pe scări se auzea un pas regulat, ca și cum ar fi băjbăit cineva fiecare treaptă. Eu încremenisem lângă ușă. Nu aveam nici un loc unde m'as fi putut feri, căci gangul era atât de strâmt că dacă venea lângă ușă nu se putea să nu se atingă de mine și... așa fi fost gata... Infricoapat, mă lipeam de perete, mă subțiam ca și cum prin aceasta aș fi putut urni peretele din loc. Deodată cum mă frământam așa tăcut, simții într-o parte că umărul nu mai găsește razim, și cât pe ce era să cad. Făcui un pas înapoi într'acolo și mă trezii într'un gang ce apucă la dreapta. M'am strecurat ușor, și răsufarea îmi veni la loc. Namila ajunsese lângă ușă....

Veni până lângă mine, lăsa un ulcior jos, iar cu celalt în mână se îndreptă către ușa de fer, o deschise binișor și o lumină slabă țâșni în întuneric. De ar fi întors atunci capul, m'ar fi văzut de sigur, ticălosul; dar el nici nu bănuia măcar. Se strecură încet înăuntru, iar eu ră-măsei acolo, fără să mișc.

Intr'un târziu, când totul intră în liniște, începu să pășesc pe lângă perete, pe dibuite, să văd unde duce gangul pe care-l găsisem fără să-mi dau seamă. Am mers așa ca vreo zece pași când dădui peste niște trepte ce suiau în sus. Pașii cu grijă pe ele și abia numărâsem cinci, când mă pomenii în fața unei uși de fier groasă, întredeschisă. Mă strecurai ușor și intrai în încăperea lungă unde mai fusesem odată. De sus dintr-o deschizătură mică, pornea o rază de lumină ce-mi îngădui să văd mai bine tainița. Prin deschizătura

de sus venea din când în când un mormăit de voci neînțelese.

Am căutat să mă cățăr, să pot vedea pe unde vine lumina aceea. Cândal ceva pe ce m-ași fi putut sprijini, dar nu găsi nimic. Lângă scări văzui câteva cărămizi desprinse. Le lua și le așezai așa fel ca să pot șede pe ele. Mi-a trebuit multă muncă până să pot desprinde alătea câte îmi trebuia, însă ce nu face omul când vrea? După ce pusesem destule, ca urcându-mă pe ele să ajung cu privirea la deschizătură, mă sui și privii înăuntru.

Era o încăperea mult mai mică de cât aceea în care eram eu, mai înaltă și aproape pătrată. Pe de la turlă, pe lângă pereți, erau înșirate lăzi mari și pe ele ședeau la rând câte un om.

Cu genunchii strânși, cu capul în palme păreau că se gândesc, triști. O lampă mică atârnată într'un colț lumina slab încăperea. În fund era moș Zalman, pe un cufăraș mic, lângă un păt făcut din haine și țoale. Ședea trist, abătut, și din când în când se pleca asupra patului, ca și cum ar fi ascultat îngrijat ceva.

Intr'un târziu unul din ei rupse tăcerea și întrebă, pe bătrân :

— Ei, acum ce crezi că-i de făcut? Vezi unde ne-a adus prostia ta?

Dar bătrânul ședea împetrit. Părea că nici nu auzise întrebarea, și nemiscat, cu ochii în gol, ridică din umeri.

Se făcu iar tăcere. Numai pașii îndesați ai lui Isac se mai auzeau umblând de colo până colo.

Deodată am auzit vocea dudușii. Se sculase în patul ei și cu glasul stins abea putu îngăima : Mi-e sete.

Era legată la cap, și după mișcările ei vedeam că e bolnavă.

Tatăl ei se apropie să-i dea un pahar cu apă pe care i-l întinsese Isac, dar ea îl svârli și căzu gemând înapoi.

Atunci am vrut să alerg la d-ta, să-ți spun tot, dar când m'am strecurat până sus la deschizătură am văzut că era zăvorâtă, și oricât m'am muncit, n'am putut să o deschid.

Eram prins că un soarece în cursă și numai cu răbdare puteam scăpa de acolo.

De trei zile stau închis fără să fi putut fugi. Acum li se isprăvise merindele și au trimis pe Isac să se aprovizioneze și să caute o căruță, căci bătrânul vrea să ducă fata în Iași.

Dinulescu sări de odată în sus. Ce mai spunea Ghiță nu măi înțelegea nimic.

Știa acum că Șeina trăește, că e în apropiere, și atâta era deajuns. Nebun de bucurie se repezi la Ghiță, și strângându-l în brațe îl sărută ca pe un sfânt.

Ghiță se desprinse încet din îmbrățișarea stăpânului său, și se depărta puțin. Fața lui neingrijită se încruntă de odată, iar ochii lui negri luceau straniu. Prin mîntea lui părea că defilează o vedenie urâtă, căci un tremur nervos îl zgudu. Începu a bojbăi ceva neînțeles, infundat și pleca capul în jos.

— Da... Am lucrat mult și cu răbdare la fericirea ce începe a se ivi. Sufletul meu pustiit a tresărit și el, o dată, de lucirea unor ochi dulci. De atunci e mult, e foarte de mult, însă ochii ei... ochii aceia limpezi, înnoarați, mă privesc și acum eu groază. Dacă mîntea mea a fost ră-tăciată o clipă, o viață întreagă de chinuri și sbucium poate mi-a ispră-sit crima. De ce-am iubit-o cu atâta patimă?!

Și din ochii lui două lacrimi că-zură la vale pe obraji.

Dinulescu privea încrămenit pe omul acesta pe care nu-l văzuse nici odată atât de abătut. Nenorocitul se grăbea în prada unor amintiri pierdute și în negura vremurilor, și care acum îi chinuiau sufletul amar.

De odată ridică capul... Cu ochii lui plânși, umezi, privi pe Dinulescu

drept în față. Apoi cu glas potolii urmă :

— Te duc la draga d-tale, dar să-mi făgăduiești un lucru... Jură că după ce o veș scoate din mîntea tatălui ei, când o veș boteza, nu-i veș pune alt nume de cât pe acel de Maria.

Când Dinulescu spuse aproape îndată : „Jur“, el apucă mâna stăpânului și o sărută cu evlavie.

Ridicând apoi capul părea liniștit, dar în ochii lui adânci se citea o hotărâre grozavă.

Dinulescu ședea lângă el tăcut, mîrat, cu inima înduioșată față de acest nenorocit pe care, dacă făcuse vre-un păcat, muștrarea de cuget îl rodea încet, pe nesimțite, dar nespun de dureros.

Din gură lui lărgită porni, de o dată un rânjet sălbatic.

— Ha... ha... ha, căinii... Au vrut să mă omcare ca pe o jivină! Ei bine, le-am pregătit eu una să mă ție mîntea. Lasă, vor vedea ei ce poate Ghiță... și se plimba prin odaia îngustă. Din când în când se oprea, ridică privirea în sus, undeva, și ră-mănea nemiscat.

Ochii păreau a căuta ceva în depărtare, căci de o dată scăpărau, o-poi se închideau încet, ca și cum ar fi vrut să închidă chipul zărit în pleoapele obosite.

Dinulescu se îmbrăcase și când fu gata, Ghiță îi arătă în cui un obiect lucitor și îi zise :

— Ia-l, că poate are să trebuiască. Ei sunt șeșe și noi numai doi.

Dinulescu băgă revolverul în buzunar și suflând în lumânare, eșiră amândoi în noapte.

XVIII

Treceau strecurându-se printre ruini și în trecerea nopții păreau niște fantome din alte lumi.

Când ajunseră la clădire de fân ce-prea care spunea Ghiță, văzură ușa deschisă, ceea ce arăta că Isac nu se întorsese.

Dinulescu se uită împrejur să vadă pe Ghiță, dar el dispăruse de o dată fără să spue nimic. Ascultă câteva timp, apoi pierzând răbdarea, începu a-i striga încet, mai mult în șoaptă. Nimeni nu-i răspunse și atunci, hotărât, începu a coborâ treptele.

Intr-o mână ținea revolverul, iar cu cealaltă dibuia peretii.

Când isprăvi de coborât, apucă pe un gang la dreapta și dădu peste scările ce suiau și despre care îi spusese Ghiță.

Intră prin ușa pe care o găsi întredeschisă și se găsi în despărțirea unde stătuse închis atâta timp omul lui.

În adevăr, dintr'un perete de sus venea un mîmuciu de lumină spălăciată, murdară, dar în deajuns ca să spărgă întunericul. Găsi cărămizile așezate de Ghiță, se sui pe ele și privi în cealaltă încăperea.

În mijlocul ei, erau toți strânși în jurul lui moș Zalman și asculta tăcuți, în picioare, pe bătrân.

Din pat se auzi de o dată o voce slabă. Șeina se trezi și cerea apă.

La lumina slabă a lămpii ei îi putui deosebi fața albă, supț de boală. Era legată la frunte cu o batistă albă, iar părul ei încurcat îi cădea în neregulă peste temple.

Când tatăl ei se apropie de dânsa cu paharul cu apă, ea răcni deodată ca scoasă din minți :

— Piel din ochii mei. Din mâna ta spurcată nu mai iaș nimic. Am luat odată otrava ce mi-ai pus în pahar și e destul. Ți-ai ajuns scopul, ce mai vrei acum?

Bătrânul rămase pe loc, nemaș îndrăznind să se apropie de fiica lui.

Dojana acestui copil chinuit părea că-l doare, căci cu capul plecat asculta umil, și fiecare vorbă părea că se infinge în inima lui de tată, ca un cuțit tăios.

A se citi urmarea în „Universul Literar“ care va apare Duminică viitoare.

O soartă tragică

— De Wiebig —

Oskar de Rodenbach, tânărul locotenent își perduse inima, căci iubea pe încântătoare filică a unui funcționar din garnizoană. Romanticismul minunat al primului amor luca deasupra tinerelor suflute. În sezonul de baluri al ultimei ierne, ei s'au cunoscut și s'au iubit. Irmgarda iubea cu sinceritate pe tânărul ofițer. Familia fetelii însă nu era înzestrată cu avere. Tatăl lui Oskar de asemenea nu avea avere destulă ca să plătească datoriile fiului său.

Oskar mărturisise toate acestea amicului său din copilărie Walter de Thann. Oskar crescuse în împrejurări modeste, pe când Walter trăise numai în fericire.

Dar cu tot acest contrast al vieții lor externe ei nu aveau secrete. Astfel și de astă dată Oskar i se destăinui lui Walter. Acesta știa că amicului său nutrește o dragoste adâncă față de frumoasa Irmgarda și astfel el se hotărâ să vină în ajutorul tinerei pe-rechi.

La o serbare dată în parcul comandantului, lucrurile ajunseră la o explicațiune între îndrăgostiții. După ce Oskar mărturisise totul iubitei sale, ambii priveau cu tristețe în viitor. Și Walter von Thann căută ocazia să vorbească cu Irmgarda înainte de a pleca și să se sfătuiască asupra viitorului amicului.

Astfel a doua seară, Walter și cu Irmgarda se întâlniră în parcul garnizoanei, fără ca Oskar să știe ceva despre aceasta. Ei erau cufundați în conversație și nu observară pe trecători. În fine se despărțiră cu o amicală strângere de mână și Irmgarda trebui să promită că nu va spune lui Oskar nimic despre planurile făcute.

În acest interval Oskar sta cu mai mulți camarazi și cu câțiva domni civili, într-un local de petrecere al ofițerilor. Beau vin tare și astfel limbile se deslegară. Se vorbi și despre femei. Un funcționar superior cu numele de Olden, despre care se știa că fusese refuzat de Irmgarda, îi pomeni numele. El știa că Oskar de Rodenbach este logodit în taină cu Irmgarda și din această cauză își făcu o plăcere de a povesti în ton batjocoritor că înainte cu o jumătate de oră a văzut pe locotenentul de Thann, conversând în parcul orașului cu Irmgarda.

Oskar de Rodenbach deveni palid, și nu putu rosti nici o vorbă. De o dată intră în local locotenentul de Thann. Ca de obicei el voi să întindă mâna amicului, dar acesta și-o retrase copleșit de ideea că amicului său nu este sincer și aplecându-se la urechea lui îi șopti cuvântul „Mișel”.

Vecinii însă îl auziră. La moment amuți întrecu conversație, cea mai mare parte dintre domni părăsiră localul, iar aceia care rămăseră, nu puteau găsi nici o explicațiune pentru această întâmplare penibilă.

S'a întâmplat, ceea ce trebuia să se întâmple. Un camarad ofensase grav pe altul. Juriul de onoare se întruni și rosti cuvântul decisiv. „Două schimburi de gloanțe cu 15 pași distanță”, așa suna sentința juriului.

Duelul a fost fixat pentru a doua zi. La ora stabilită partidele adversare sosiră la fața locului.

Încercarea de împăcare nu avu succes. Amândoi amicii steteau față în față cu armele în mână. Semnalul fu dat și împușcăturile răsunară. Ișbit de glonte fostului său amic, Walter de Thann căzu jos. El fu transportat acasă încă în viață dar după câteva ore își dădu sufletul, fără ca să-și mai fi revenit în fire.

Irmgarda părăsi cu o zi mai înainte orașul, din care cauză nu aflase nimic despre cearta nenorocită între cei doi amici.

După șase luni Oskar de Rodenbach se afla la Berlin, pentru că să petreacă sărbătorile Crăciunului în cea mai mare liniște cu părinții săi. Despre Irmgarda și fosta lui garnizoană, din care fusese transferat, nu mai auzise nimic. El nu dorea să afle știri, căci el era convins că fosta lui iubită îi este necredincioasă. În inima sa nu dispăruse încă sentimentele de simpatie față de ea. El nu putea să alunge din amintirea sa chipul ei încântător și din cauza aceasta el suferea foarte mult; dar era resemnat.

În seara de Crăciun, Oskar, după ce făcuse mai multe târgușii, voia să se ducă la părinții săi. Urcându-se în tramvai, se întâlni cu un cunoscut om de afaceri care împromuta bani. Acestui cămătar el îi dăduse, înaintea cu câteva luni, o poliță care avea scadența la 1 Aprilie. Această afacere jenantă a fost cauza pentru care n'a putut să ceară mâna Irmgardel. El se sili să nu atingă această chestiune de bani, dar nu reuși. „Trebuie, zise cămătarul, să-mi exprimi bucuria că d. locotenent a fost în stare ca să plătească datoria deja după trei luni.”

Ca o lovitură de biciu isbiră aceste cuvinte pe tânărul ofițer, care recunoscu acum că Walter lucrase în interesul său. Și pe acest amic sincer l'a ucis c'un glonte de pistol. Fără a-și lua rămas bun de la cămătar, el se coboră repede din tramvai și rătăci pe strade ca un nebun. O mare disperare îl cuprinsese și el văzu că viața sa îi este nimicită. El nu-și putu da seamă de chipul cum și când ajunse acasă. Își reculesse toate forțele pentru a petrece cu familia sa. După ce se împărți pomul de Crăciun, el plecă în oraș, și rătăci pe strade până spre dimineață. Își luase o hotărâre fermă; își încheiasse socotelile cu viața; voia să se ducă după amicului său. Scrise o scrisoare părinților săi și una Irmgardel și apoi plecă spre soarta care-l aștepta.

A doua zi părinții îngrozii găsiră pe fiul lor neînsuflețit la biroulul său pe care se afla portretul amicului său. Glontealele săi îl ucisese pe acesta și un altul și l'a destinat pentru sine. Tragedia se sfârșise...

C. Scartu

Ilustrația noastră colorată

Aviațiunea în armata română

Este știut că toate armatele europene se interesează de aproape de progresele ce face aviațiunea. Toate statele occidentale, după primele succese ale noii cuceriți omenești, au văzut ce imense foloase poate trage armata din aparatele de sburat și au înființat școlii de aviațiune militară, ale căror rezultate s'au văzut în marile manevre din ultimul timp.

Armata noastră, a cărei organizație nu e într-un nimic mai pre jos de a armatelor din apus, a înființat, la rândul ei, nu de mult, o asemenea școală de aviațiune și cititorii noștri au aflat de primele sboruri încercate de ofițerii noștri și încununare de tot succesul.

Ilustrația colorată din prima pagină a numărului nostru de azi, înfățișează pe primii noștri ofițeri aviatori în exercițiile lor pe platoul Cotroceni.

SFATURI CASNICE

În contra muștelor. — Ca să apărați cadrele aurite împotriva muștelor, ștergeți ramele cu uleiul de laur. Mirosul acestui ulei, deși foarte slab, goneste muștele din toată camera.

PROVERBE

Chiria desteaptă pe chirigi și drămul pe călător.

Negustorul fricos nici nu câștigă nici nu păgubește.

La multe cine gândește, nici una nu isprăvește.

Mai bine peșingea pe epingea, de cât cu toptanul și banii la anul.

Măgarul se vinde tot în ogorul ar-măsarilor.

Cu funia altuia nu te lăsa în puț.

DIN HAZUL ALTORA

Ce 'ncepe într'un mormânt

Deunăzi a murit un bogat care fu înmormântat cu pompă, cu toate că săracise multă lume cu afacerile lui. Ba încă i se ținură și discursuri.

Când erau să-l coboare în vecinica locuință, unul din prietenii rosti un discurs și sfârși cu cuvintele: «Adio l. în mormântul tău duci cu tine regretele tuturor l...»

— Și trei-zeci de mil de leuți ai mei!... adaogă un alt prieten, suspinând.

Casă de Sănătate

SPECIALA PENTRU

BOALE DE FEMEII

— SUB DIRECȚIA —

Doctorului I. KIRIAC

Chirurg primar; șeful serv. de gynecologie al spitalelor Eforiei

SECTIE SEPARATA pentru BARBAȚI

(hemoroide, hernii, tumori, calcule vesicale, stricturi uretrale, etc.)

Strada Sf. Ionuț 8, în dosul Teatrului National

— TELEFON 2/96 —

Trimiteți

prin mandat sau mărci postale Lei 1.90 și veți primi prompt, franco și recomandat cea mai utilă, mai interesantă și mai nouă carte ce s'a publicat în limba română despre *Buna cuvință, Etichetă, Purțile frumoase, Manierele elegante, Artă de a se face cineva plăcut în societate, Scrisori de amor și cereri în căsătorie, Limbajul florilor, Felicitări pentru zilele onomastice, Poezii pentru declamație în societate, Versuri și toast, etc.* Ori-ce comandă se face numai prin poștă și se adresează împreună cu banii exact ast-fel: **Agenciei de publicitate literară PRESA** casa 153, București. — Păstrați acest anunț.

MIGRENA

dureri de cap, de dinți, nevralgii, dureri reumatice, vindecă sigur Pastilele Nevralgine Jurist, aprobate de Consiliul sanitar.

2,50 la drogerii și farmacia

UN OBRAZ CURAT ȘI FRUMOS

Înainte și După întrebuințarea Cremelor și Pudrelor «Flora».

Pomadă de păr «Flora» nelătecută pentru îngrijirea rațională și igienică a părului, lei 2,50. **Capilogen «Flora»** (apă de păr) sticla mare lei 3,25, mică 2,50. **Pasta de dinți «Bucol»** lei 1. **Apa de gură «Bucol»** lei 1,50. **Lapte de crin «Flora»** pentru înfrumusețarea tenului lei 2. **Săpun de Lapte de crin «Flora»** lei 1,25.

La nemulțumire se restituie imediat costul.

1 LEU

CONSULTAȚIA pentru orice boală sau scutirea unui dinte fără durere, la Policlinica

TAMADUIREA

5. — CĂLEA RAHOVEI, — 5.

Discret prin Bibescu-Vodă 1

Se vindecă, radical, repede, fără durere

Neputință, Onanism, Sifilis,

Boale lăunesti și de Femei

Spăltături, Pensamente, Vaccinări,

Injectări cu Mercur, Sublimat,

EHRlich-606, arsenic ș. a.

Se aplică tratamentul ori-cărui doctor

DINȚI

se scot, se curată, se plombează, se pun

cu preturile cele mai avantajoase

Eliberează certificate medicale.

Deschis până la ora 10 seara

Corpondează cu provincia. 4779

VOPSEA de PĂR RAPID

Garantat absolut nevătă-

mătoare, vop-

sește imediat părul

cărunțit sau

albit, în negru,

în brun, castaniu

sau blond într'un

mod atât de perfect

și de natural,

în cât nu se cunoaște de loc că

părul este vopsit.

Întrebuințarea mai

simplă și mai ușoară ca la ori-ce altă

vopsea de păr. Lei 2.50 la dro-

gerii și farmacia.

Tusea

cea mai rebelă, bronșitele, acute și cronice, tusea mă-gărească vindecă sigur

PECTOSIN ITEANU

Sticla lei 3. Drogerii și farmacia

Anemia

clorosa, neurastenia, histeria, slăbiciunea generală, combata

HEMOFER ITEANU

Face poftă de mâncare și este unul din cele mai puternice reconstituante ale corpului slăbit

Sticla lei 4. La drogerii și farmacia

BOMBOANE

ORIENTALE

Parfumează ad-

mirabil gura și

distruge ori-ce miros urât al gurei. Cutia 50 bani la drogerii și farmacia. A se observa marca: «Semiluna cu stea».

Pentru doamnele menagere

Recomandăm călduros

„Regina bucătăriei”

Un volum conținând rețete complete pentru ori-ce fel de mâncare, pentru sănătoși și bolnavi.

Costul unui volum

1 LEU

Pentru provincie se adaugă 10 bani porto

Contra ramburs nu se expediază.

Reclama e sufletul comerțului

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL“

ABONAȚILOR SĂI CU INCEPERE DELA 22 MAI, 1911

O NOUA VILA LA SINAIA

«Villa Luigi», construită anume pentru tragerea viitoare, pe strada I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate

Un dormitor de bronz

de mare valoare, cumpărat de la Industria metalică «Mareu», Bulevardul Elisabeta, 8.

O ELEGANTĂ GARNITURĂ de MOBILA p. SALONAȘ

din trestie exotică și malaca emailată, compusă din :
O canapea, două fotolii, patru scaune și o masă, cumpărate de la cunoscutul magazin Littmann, str. Lipscani, No. 3.

UN DORMITOR de LEMN FIN

construit în marea fabrică de mobile de lemn Marin V. Ganea, șoseaua Mihai-Bravul, No. 37 și strada Șerbănică, No. 10.—Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O GARNITURĂ DE TOALETA JAPONEZĂ

compusă din un armuar cu oglindă, cu despărțitură pentru rufe și haine, îmbrăcat cu stofă japoneză. Una toaletă cu marmură și oglindă din bambu veritabil. Una dormeză tapisată cu stofă japoneză. Un scrin cu șapte cutii lustruite și îmbrăcate cu stofă japoneză. Un pedestal de bambu cu vas japonez. Una etajeră de perete, de bambu, îmbrăcată cu stofă japoneză și un scaun tapisat tot cu stofă japoneză. Toate aceste obiecte sunt lucrate și executate în mod artistic de către renumita fabrică de mobile de lemn E. A. Pucher et Comp., Bulevardul Elisabeta, 15, cu sucursala calea Victoriei, 148.

JUMĂTATE GARNITURĂ MOBILĂ PENTRU INTRARE DE LEMN DE STEJAR

compusă din : Una canapea, 4 scaune, 2 marchize, 2 taburele, una masă cu geam de cristal. Toate îmbrăcate în plus fin broșat, cumpărate de la marele magazin de mobile «Compania americană», str. Carol, 74, vis-à-vis de piața cu flori, lângă hotel Dacia.

UNA SUFRAGERIE MODERNA DIN LEMN MASIV

compusă dintr'un bufet elegant, o masă patent de 18 persoane și 6 scaune tapisate, cumpărate de la cunoscuta «Expoziție Modernă» de mobile Gildener Rosenthal et Hascal, București, strada Carol I, No. 64.

- 1 serviciu de ceai pentru 6 persoane, de alpaca veritabilă, imitând argintul oxidat.
- 1 ceasornic de masă, cu o figură oxidată, așezat pe un postament aurit imitând bronzul.
- 1 pendulă de perete «secesion» cu vitrouri, având mersul 15 zile, cumpărate de la marele magazin de ceasornice și bijuterii en-gros și en-detail Frații A. et I. Roller, București, strada Smârdan, No. 35, etajul I-iu.
- 0 mașină de scris «Erica», ultimă perfecțiune, care scrie vizibil în două culori, cumpărată de la Compania «Ideal». Depozitul mașinilor de scris din București, Palatul Eforiei, reprezentant Leonida Piokowski.
- 0 pendulă modernă culoarea năchii și un ceasornic frumos nichelat, cumpărate de la cunoscutul magazin «Ceasornicaria Colței», strada Colței, 31.
- 2 pelerine de ploșe, calitatea I, pentru ambele părți și 2 truse de voiaj, piele de crocodil.
- 2 aparate de ras «Juvenia», cumpărate de la «Compania generală», biroul de informaiuni, București, strada Smârdan, No. 29, etajul I-iu.
- 1 mașină de cusut pentru familie, de mână, calitate superioară, cu capacul de nuc.
- 1 mașină de cusut de picior pentru familie, cu suveică rotundă, de calitatea cea mai superioară ; coase și brodează cu cea mai mare perfecțiune. Masa și capacul de nuc. Cumpărate de la marele magazin de mașini de cusut «Compania anglo-americană», București, strada Carol No. 50, cu sucursale în Pitești și Câmpina.
- 2 frumoase fructiere bronzate, cu sticle colorate, cumpărate de la cunoscutul magazin de bijuterii Th. Radivon, Bulevardul Elisabeta, No. 8 bis.
- Un gramofon mare, perfecționat, remontabil în timpul mersului, cu diafragma de concert și 6 cântece naționale.
- Una vioară model Stradivarius, completă, cu arcuș, cutie și accesoriu.
- Una harmonică de mână, foarte sonoră, cu tonuri de oțel, burduful dublu impermeabil și colțurile îmbrăcate cu metal.
- Una mandolină de concert veritabilă, italiană, în lemn de palisandru și elegant ornată cu sedef, cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică Jean Feder, calea Victoriei, 54.

- Serviciu de bucătărie «Sirius email», compus din mai multe bucăți, cumpărate de la marele magazin A. Rechenberg et fiu, București, Lipscani, 15.
- 6 cămași bărbațești de zi, de zefir sau 6 perechi pantaloni albe, cu piepti de olandă ; (indispensabili) ;
- 6 perechi ciorapi fil d'Ecosse
- 6 batiste de olandă cu monogramă ;
- 1 pereche jartiere de mătase
- 1 pereche bretele idem, cari se vor confecționa după măsura câștigătorului de cunoscutul magazin de lingerie «La patru sezoane», Victoriei, pasagiul Măca, vis-à-vis de poliție.
- 2 costume de haine (saco), după măsură și alegerea stoffei, cari se vor confecționa de cunoscuta croitorie Jaques Grimberg, strada Academiei, 23.
- Una bucată 19 metri pânză de inșor cu borangie, țesătură românească, cumpărată de la expoziția Casei școalelor.
- 2 ceasornice de aur pentru bărbat și două pentru damă ;
- 1 ceasornic de argint rusesc pentru bărbat ;
- 0 brățară de aur cu 3 diamante ;
- Un inel de aur bărbătesc cu rubin ; un inel de aur cu safir ; un inel cu două și safir la mijloc.
- 2 ceasornice de metal marca «Sonia»
- 2 portfotografii de porțolan japonez, lucrate în foc ;
- Un pince-nez aur 14 karate ; una pereche ochelari duble ;
- 2 lorgnioane pentru damă ; 12 benocluri de teatru, cumpărate de la institutul de optică «Ocularium», str. Doamnei, 27, unicul institut pus sub direcțiunea științifică a d-rului Gheorghe D. Fischer, oculist.
- Un frumos premiu pentru grădină, «Santieler», compus din un cocș, două găini și douăsprezece pușori.
- Un curs complet de limba franceză ; idem unul de stenografie, idem unul de dactilografie, cari se vor preda de cunoscutul profesor Henry H. Duployen, strada Edgard Quinet, No. 3.
- 30 casete conținând fie-care cremă, pudră și săpun «Flora», făcute anume pentru abonații noștri.

Afară de acestea, toți abonații mai primesc în mod gratuit «Universul Literar», iar la facerea abonamentului, un volum din interesanta scriere : Memoriile Regelui Carol I.